

ЕР ҲИСОБИ ВА ДАВЛАТ КАДАСТРЛАРИНИ САМАРАЛИ ЮРИТИШ МАСАЛАЛАРИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 15 октябрь куни давлат кадастрларини юритишнинг янги тизимини самарали ташкил этиш масалалари бўйича видеоселектор йиғилиши ўтказилди.

Мамлакатимизда ер ажратиш ва давлат кадастри соҳасида бир неча ўн йиллар мобайнида тизимли муаммолар тулланиб қолгани сир эмас. Тартиб-интизом, ҳисоб-китоб бўлмагани сабабли минглаб гектар ерлар талон-тарож бўлиб кетган. Бу соҳадан аҳоли ҳам, тадбиркорлар ҳам норози эди.

Шу боис, жорий йил 7 сентябрда "Ер ҳисоби ва давлат кадастрларини юритиш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" Президент фармони қабул қилинди. Ушбу ҳужжатда соҳани илғор тажриба асосида ислоҳ қилиш, янгича бошқарув тизимини жорий этиш, ернинг ҳисобини тўлиқ юритиш ва рақамлаштириш бўйича комплекс вазифалар белгиланди.

Ўзбекистон Республикаси Ер ресурслари, геодезия, картография ва давлат кадастри давлат қўмитаси негизига Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ҳузуридаги Кадастр агентлиги ташкил этилди. Ер ҳисоби ва давлат кадастрларини юритиш вазифаси мазкур агентликка, ерлардан самарали фойдаланишни таъминлаш ва назорат қилиш функциялари Қишлоқ ҳўжалиги вазирлигига ўтказилди.

Янги тизимга кўра, Кадастр агентлиги Солиқ қўмитаси таркибида ташкил этилгани бежиз эмас. Чунки бу соҳада солиқ базасини кенгайтириш учун катта заҳира бор.

Мисол учун, яқинда Бўстонлик, Фурқат, Косон туманлари ва Урганч шаҳрида ўтказилган ўрганишларда жами 2 мингдан ортиқ кўчмас мулк объекти кадастр ва солиқ базаларида ҳисобга олинмагани аниқланган.

Шундай ҳолат ер майдонларида ҳам бор. Масалан, хатловлар натижада 66 туманда 150 минг гектар қўшимча қишлоқ ҳўжалиги ерлари, шундан ҳисоботларга киритилмаган 28 минг гектар суғориладиган экин майдони борлиги аён бўлган. Умуман, 113 туманда ер фонди тоифалари ва турларининг аниқ ҳисоб-китоби

бўлмагани оқибатида кўплаб заҳиралар йўқотилмоқда.

Йиғилишда янги тизим асосида ишни ташкил этиш учун биринчи гада ер ҳисобини жойига қўйиб, тўлиқ шакллантириб олиш зарурлиги таъкидланди.

— Кадастр ва ер ҳисобини юритиш соҳасидаги қонун ҳужжатлари эскирган. Улар мураккаб, тушунарсиз ёзилган. Бу эса коррупцияга йўл очиб берган. Бугун тизим тамомила ўзгариши керак. Асосий мақсад ер ҳисобини аниқ юритиш, бу борада адолатли таъминлашдир, — деди Президент.

Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар раҳбарларига барча қишлоқ ҳўжалиги туманлари бўйича ер кадастр ҳужжатларини тайёрлаб, Миллий геоахборот тизимига киритиш юзасидан кўрсатма берилди. Энди ҳокимларнинг ер ажратиш тўғрисидаги қарорлари мазкур геоахборот тизимига киритилмагунча ҳақиқий ҳисобланмайди.

Шунингдек, Кадастр агентлиги билан солиқ идораларининг маълумотлар базасини бирлаштириб, фойдаланишдаги ер ва объектларни ҳисобга олиш ҳамда солиқларни шакллантириб бориш вазифаси қўйилди.

Бугунги кундаги ўрмон ҳўжалиги кадастри 1987 йилдан буён янгиланмагани кўрсатиб ўтилди. Ундан бери ўтган даврда табиий йўл билан янги ўрмонлар пайдо бўлган. Шу боис, Ўрмон ҳўжалиги давлат қўмитасига ўрмонзорларни тўлиқ хатловдан ўтказиш бўйича топшириқ берилди.

Тизимдаги муаммолардан бири шуки, 340 мингта объектнинг кадастр қиймати белгиланмаган. Шундан 200 мингдан зиёд объект бўйича солиқ ҳисобланмаяпти. Бундан ташқари, 1 миллиондан ортиқ уй-жойнинг кадастр ҳужжати йўқ.

Шу муносабат билан Президент кўчмас мулк кадастри ҳисобини тўлиқ шакллантириш зарурлиги, бу солиқ солиш базасини кенгайтиришда муҳимлигини таъкидлади. Ундан келадиган маблағлар тўлиқ маҳаллий бюджетга

тушади ва улар ҳисобидан ижтимоий масалаларни ҳал этиш мумкин.

Қурилишдан бино-иншоотнинг кадастр жилдини тайёрлашгача бўлган босқичларда ундириладиган тўловлар асослигини ўрганиб, уларни камайитириш ва жараёнларни соддалаштириш бўйича топшириқ берилди.

Ер солиғи ҳисоблаш тизимини ҳам тубдан қайта қўриб чиқиш кераклиги айтилди. Хусусан, вилоят марказларига яқин, сув таъминоти яхши бўлган ҳудудларда ҳам, ҳосилдорлиги паст жойларда ҳам ер солиғи деярли бир хилда ҳисобланади.

Мутасаддиларга ерларнинг ҳақиқий қийматидан келиб чиқиб солиқ ҳисоблаш, бунда оширилган ва камайитрилган коэффициентларни қўллаш тизимини жорий этиш бўйича топшириқ берилди. Шу мақсадда халқаро экспертлар жалб қилиниб, объектларнинг бозор қийматини аниқлаш тартиби 4 та туманда синовдан ўтказилиши белгиланди.

Йиғилишда ер участкасига бўлган ҳуқуқни давлат рўйхатидан ўтказмаслик ёки ерларни ўзбошимчалик билан эгаллаб олиш муаммосига ҳам тўхталиб ўтилди.

Қайд этилганидек, биргина жорий йилда 50 мингта яқин ҳолатда 11 минг 200 гектар ер ўзбошимчалик билан эгалланган, шундан 3 200 гектарда ноқонуний уй-жой қурилган. Буларнинг 99 фоизи суғориладиган, унумдор қишлоқ ҳўжалиги ерлари.

Агар ерларни назорат ва экинларни мониторинг қилиш мақсадида ҳар бир туман дрон билан таъминланиши айтилди. Бундан ташқари, космосдаги сунъий йўлдошлар орқали кузатувдан фойдаланиб, ноқонуний қурилмаларни тезкор аниқлаш ва қурилишни илк босқичидаёқ бартараф этиш имконини берадиган ахборот тизими йўлга қўйилади. Бу дастлаб айрим вилоятларда синовдан ўтказилади.

Барча вилоят, туман ва шаҳарларнинг маъмурий чегараларини аниқлаш ишларини шу йил якунига етказиб, маҳаллий кенгашларда

тасдиқлаш вазифаси қўйилди. 2 мингдан зиёд номсиз кўчалар, 1 миллиондан ортиқ рақамсиз уйлар борлиги қайд этилиб, тегишли кўрсатмалар берилди.

Маълумки, юртимизда 21 турдаги давлат кадастри мавжуд. Лекин бугунги кунда 9 та кадастр бўйича маълумотлар 50 фоизга ҳам етмайди. Оқибатда ерларни аукционга чиқариш учун турли идоралар жойига чиқиб ўрганишга, алоҳида-алоҳида ҳулоса беришга мажбур ва унга 2 ой атрофида вақт кетмоқда.

Хусусан, фақат шаҳарлараро автомобиль йўллари бўйича кадастр мавжуд бўлиб, ички йўллар бўйича бирорта ҳудудда кадастр тасдиқланмаган. Шу боис, бу борадаги кадастри тўлиқ ҳужжатлаштириб, Миллий геоахборот тизимига киритиш вазифаси белгиланди.

Соҳадаги ислохотларни самарали амалга ошириш учун Кадастр агентлигининг барча бўғинларини малакали кадрлар билан тўлдириш, янги тизим мазмунини ва тартиби бўйича ўқитиш муҳимлиги таъкидланди. Жойлардаги кадастр бўлимларининг моддий-техник таъминоти ва меҳнат шaroитларини яхшилаш юзасидан ҳам кўрсатма берилди.

— Умуман айтганда, ҳар бир ҳоким ва сектор раҳбарлари ер ҳисобини тўғри йўлга қўйиш, ерни кўз қорачиғидай асраш ҳудудларнинг иқтисодий юксалишига хизмат қиладиган асосий омиллардан бири эканини англаб етиш лозим, — деди Шавкат Мирзиёев. — Бу орқали учта муҳим масалани, яъни ердан самарали фойдаланишни, фуқаролар ва ҳўжалик юритувчи субъектларнинг мулк ҳуқуқини ва дахлсизлигини таъминлашни ҳамда солиқ базасини кенгайтириб, бюджет даромадига қўшимча заҳиралар шакллантиришни ҳал қилган бўламиз. Видеоселектор йиғилишида мутасаддилар ер ва кадастр ҳисобини тўғри йўлга қўйиш орқали натижадорлиқни таъминлаш чоралари юзасидан ҳисоб берди.

ЎЗА

Ўзбекистон Республикаси

Президентининг

ҚАРОРИ

САРИМСОҚПИЁЗ ҲАМДА ТЎҚСОНБОСТИ УСУЛИДА САБЗАВОТ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ЕТИШТИРИШ ВА ЭКСПОРТ ҚИЛИШНИ КЎПАЙТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Экин майдонлари ва аҳоли томорқаларидан оқилона фойдаланиш, экспорт-боп қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари, шу жумладан, саримсоқпиёз етиштириш ва экспорт қилиш ҳажмларини кўпайтириш, камбағалликни қисқартириш ва аҳолининг моддий манфаатдорлигини ошириш борасидаги ишларни тизимли давом эттириш мақсадида:

1. Қуйидагилар: **Саримсоқпиёз ва тўқсонбости усулида сабзавот маҳсулотларини етиштирувчилар ва экспорт қилувчилар уюшмаси** (кейинги ўринларда — **Уюшма**) ҳамда **унинг масъулияти чекланган жамият шаклидаги ҳудудий бўлинмалари** (кейинги ўринларда — **ҳудудий жамиятлар**) ташкил этилганлиги;

ҳудудий жамиятлар **Уюшманинг муассислари ҳисобланиши**; Уюшма фаолиятини молиялаштириш манбалари аъзолик бадаллари, **Фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгаларини кўллаб-қувватлаш жамғармаси**, илмий тадқиқотларни олиб бориш

учун ажратилган давлат грантлари ҳамда халқаро молия институтлари грантлари ҳисобланиши;

Андижон вилоятининг Булоқбоши туманида **Саримсоқпиёз етиштирувчилар ва экспорт қилувчилар уюшмаси** ташкил этилганлиги, **400** гектар майдонда **кластер усулида аҳоли хонадонларини бириктириш орқали саримсоқпиёз** етиштириш йўлга қўйилганлиги;

Уюшмага маҳсулот етиштирувчиларга **агрономик тавсиялар беришда**, энг мақбул давлатларга қўлай вақтларда **экспорт қилишда** кўмаклашиш, уларнинг **малакасини ошириш** вазифалари юклатилганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

2. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликларининг 2021-2022 йиллар ҳосили учун август пиёзи, саримсоқпиёз ва тўқсонбости усулида сабзавот маҳсулотларини турлари бўйича етиштириш ҳажми тўғрисидаги таклифлари **1-3-иловаларга** мувофиқ маъқуллансин.

Давоми 2-бетда

Янги Ўзбекистон — дунё нигоҳида

БМТ ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИШОНЧЛИ ҲАМКОРИ БЎЛГАН ВА КЕЛАЖАКДА ҲАМ ШУНДАЙ БЎЛИБ ҚОЛАДИ

Наталья ГЕРМАН, БМТ Бош котибининг Марказий Осиё бўйича махсус вакили, Марказий Осиё учун превентив дипломатия бўйича минтақавий марказ раҳбари:

— Мен, авваламбор, Президент Шавкат Мирзиёев ва Ўзбекистон халқини ушбу муҳим ва тарихий воқеа билан қутлайман. 13 октябрь куни Ўзбекистон кўп сонли овоз (169 давлат) билан БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига сайланди. Бу 2021 йил январидан бошлаб кейинги уч йил давомида Ўзбекистоннинг ушбу муҳим халқаро тузилма фаолиятида иштирок этишини аниқлатади.

Давоми 3-бетда

21 октябрь — Ўзбек тили байрами куни

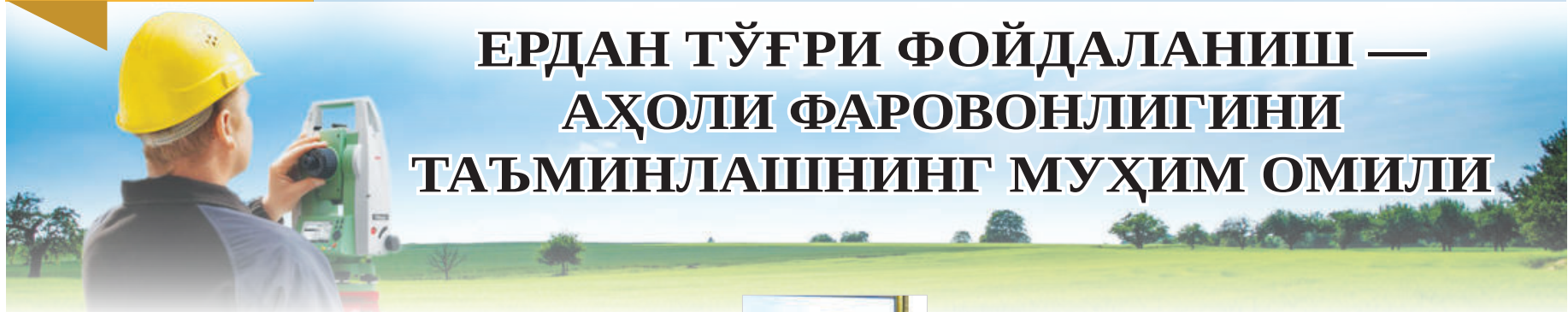
ТИЛ ВА ЖАМИЯТНИНГ ЎЗARO МУНОСАБАТИ

миллий бирликни таъминлаш, оммавий савдохонликни ошириш ва илм-фанни ривожлантиришга хизмат қилади

5-бетга қаранг.

Интервью

ЕРДАН ТЎҒРИ ФОЙДАЛАНИШ — АҲОЛИ ФАРОВОНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ

Халқимиз ҳаёти фаровонлиги — бу, албатта, кўчмас мулк, яъни ер-жойдан тўғри ва самарали фойдаланишга боғлиқ. Шу сабабли, ерлардан оқилона, самарали ва белгиланган мақсадда фойдаланишни таъминлаш, ерларни муҳофаза қилиш, ер билан узвий боғланган Давлат кадастрлари ягона тизимини тўлақонли юритиш давлатнинг энг муҳим вазифаларидир.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев раислигида давлат кадастрларини юритиш масалаларига бағишлаб ўтказилган видеоселектор йиғилишида бу борада янгича ёндашувларни жорий қилиш зарурлиги алоҳида қайд этилди.

Халилилло ТўРАҲЎЖАЕВ, Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ҳузуридаги Кадастр агентлиги директори:

— Ер ҳисоби ва давлат кадастри тизимида камчиликларимиз жуда кўп. Шу боис, Президентимиз соҳага алоҳида эътибор қаратиб, кейинги икки ой ичида иккинчи бор йиғилиш ўтказди. Биз амалга оширилаётган ишларимиз тўғрисида маълумот бердик. Кадастр — кенг тушунча. Кадастр деганда, бино ва иншоотлар ҳужжатларини тушунамиз. Аслида, мамлакатимизда 21 та

кадастр бор. Мисол учун, маданий мерос, автомобиль йўллари, газ қувурлари, электр тармоқлари ва ҳоказо. Бу кадастрлар бизга нима беради? Агарда юртимизни яхлит уйимиз деб тасаввур қилсак, нима, қаерда жойлашганини билиш имконини беради. Яъни ҳаёт тарзимизда тартиб юзага келади. Табиийки, тартиб бор жойда ривожланиш бўлади, инвестиция оқими кўпаяди, шу тариха иқтисодийтимиз юксала боради.

Шу пайтгача собиқ Давргеодезкадастр ҳам ер ажратиш, ҳам уни назорат қилиш функциясини бажарган. Бу эса, ўз навбатида, манфаатлар тўқнашувига, коррупцион ҳолатларга омили бўлган.

Эндиликда қайта ташкил этилган Кадастр агентлиги ер ва бино иншоотларининг ҳисоби билан шуғулланади. Ҳақиқатан ҳам солиқ идоралари ва кадастр тизими ўртасида номуносивилик бўлган. Президентимиз топшириғига кўра, ана шу тафовутни йўқотиб, тизимини уйғунлаштирамиз.

Қаҳрамон САРИЕВ, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси:

— Бугунги кунда ер ва ер ресурслари ҳисобини юритиш, улардан оқилона фойдаланиш тизимини янада такомиллаштириш жуда муҳим. Ҳозирда Қорақалпоғистонда 412 мингдан ортиқ кўчмас мулк объекти ҳисобга олинган, 384 мингдан зиёд турар жой, шундан 27 минг 673 нотурар жой объекти бор. Улардан ер ва мулк солигини вақтида ундириш чоралари кўрилмақда.

Зоир МИРЗАЕВ, Қашқадарё вилояти ҳокими:

—Ўтган бир ой давомида солиқ ва кадастр тизимларини уйғунлаштиришнинг самараси амалиётда ўз натижасини кўрсатди. Бу орқали ҳисобга олинмаган субъектлар, ер майдонлари, бино-иншоотларини хатловдан ўтказишда қўшимча манбалар юзага келмоқда. Бир ой давомидаги текширувларда вилоятда 5 893 та кадастр ҳужжати мавжуд бўлмаган ёки мавжуд бўлса ҳам солиқ базасига киритилмаган объектлар аниқланди. Шунинг ўзидан 1,7 миллиард сўм қўшимча маблағ ундирилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ҚАРОРИ

САРИМСОҚПИЁЗ ҲАМДА ТЎҚСОНБОСТИ
УСУЛИДА САБЗАВОТ МАҲСУЛОТЛАРИНИ
ЕТИШТИРИШ ВА ЭКСПОРТ ҚИЛИШНИ
КЎПАЙТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Бошланishi 1-бетда

3. Белгилансинки:

Уюшмага ташқи ва ички бозор талабларидан келиб чиқиб, ҳар йили

1 июнга қадар август пиези, саримсоқпиез ва тўқсонбости усулида сабзавот экинларини жойлаштириш бўйича Қишлоқ хўжалиги вазирлигига таклифлар киритиш ҳуқуқи берилади;

август пиези, саримсоқпиез ва тўқсонбости усулида сабзавот экинлари Уюшма таклифига мувофиқ пахта ва ғалла майдонларидан қисқартирилган, фойдаланишга киритилмаган, захирадаги ерлар, шунингдек, тақририй экин сифатида ғалладан бўшайдиган ва бошқа ер майдонларига жойлаштирилади;

август пиези, саримсоқпиез ва тўқсонбости усулида сабзавот маҳсулотларини етиштириш "Ҳар бир оила — тадбиркор" дастури доирасида ажратилмаган, Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармаси, Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгаларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси, халқаро молия институтлари маблағлари ҳисобидан молиялаштирилади;

Уюшма Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликларини билан биргаликда август пиези, саримсоқпиез ва тўқсонбости усулида сабзавот экинларини кластер ва кооперация усулида етиштириш бўйича халқаро молия институтларининг маблағлари ҳисобидан амалга ошириладиган аниқ лойиҳаларни тижорат банкларига тақдим этади.

4. Қишлоқ хўжалиги вазирлиги Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгалари кенгаши, Богдорчилик ва иссиқхона хўжалигини ривожлантириш агентлиги билан биргаликда саримсоқпиез етиштириш лойиҳасини амалга ошириш учун 7 миллиард сўм миқдоридаги маблағлар Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгаларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси ҳамда Богдорчилик ва иссиқхона хўжалигини ривожлантириш жамғармасидан Марказий банк асосий ставкасининг 50 фоизи миқдорида 1 йиллик муддатга Булоқбоши тумани ҳокимлиги ва Уюшма кафилини асосида тенг улушларда сўда сифатида ажратилишини таъминласин.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари Булоқбоши туманида жорий этилган тажрибани кенг татбиқ этиш чораларини кўрсин.

5. Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгалари кенгаши раисининг деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгаларидан фойдаланиш масалалари бўйича ўринбосари (кейинги ўринларда — Кенгаш раисининг ўринбосари)га:

Уюшма фаолиятини амалга оширишга, қайта ишлаш корхоналари, экспорт қилувчилар ва маҳсулот етиштирувчиларга ҳар томонлама кўмаклашиш;

август пиези, саримсоқпиез ва тўқсонбости усулида сабзавот экинларини етиштириш харажатларини молиялаштириш учун халқаро молия институтларининг имтиёзли ресурслари ва грантларини, Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгаларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси маблағларини жалб этиш;

кооперация (кластер) асосида ишлайдиган кластер ва экспорт қилувчи ташкилотлар маҳсулот етиштирувчиларга бириктирилишини таъминлаш;

маҳсулот етиштирувчиларнинг билим ва кўникмаларини ошириш учун ҳар йили июнь-июль ойларида ўқув-семинарларни ташкил қилиш;

хорижий давлатлар фитосанитария талабларидан келиб чиқиб, август пиези, саримсоқпиез ва тўқсонбости усулида сабзавот экинларининг экспортбоп навларини етиштириш ва экспорт қилиш борасидаги ишларни ташкиллаштириш вазифалари юклатилганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

6. Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгалари кенгашига икки ҳафта муддатда:

мавжуд вазифалар тақсимотини ва штат бирликларини қайта қўриб чиқиб, Кенгаш раисининг ўринбосарига марказий аппарат, худудий бошқарма ва туман бўлимларидан тегишли тузилмаларни бириктириш;

Кенгаш раисининг ўринбосари таклифига кўра, хўжалик ҳисобидан кўшимча штат бирликларни олинишини таъминлаш тавсия этилсин.

7. Ўсимликлар карантини давлат инспекцияси бир ой муддатда:

хорижий давлатлар фитосанитария талабларидан келиб чиқиб, саримсоқпиезнинг экспортбоп навларини етиштириш, тайёрлаш ва қадоқлаш борасида тавсиялар ишлаб чиқсин ҳамда амалий ёрдам бериш учун карантин инспекторларини туманлар миқёсида маҳсулот етиштирувчиларга бириктирсин;

Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги, Экспорт қилувчилар уюшмаси, Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгалари кенгаши ҳамда Уюшма билан биргаликда маҳсулотнинг энг мақбул давлатларга қулай вақтларда экспорт қилинишини таъминлаш, янги экспорт бозорларини очиб чораларини кўрсин.

8. Инновацияни ривожланиш вазирлиги ва Қишлоқ хўжалиги вазирлиги бир ой муддатда август пиези, саримсоқпиез ва тўқсонбости усулида сабзавот маҳсулотларини етиштириш бўйича 2021-2025 йилларга мўлжалланган фундаментал ва амалий тадқиқотлар ҳамда инновацион илмий-техник лойиҳаларнинг грант танловлари асосида амалга оширилишини таъминласин.

Белгилаб қўйилсинки, грант танловларида август пиези, саримсоқпиез ва тўқсонбости усулида сабзавот экинларининг янги, экспортбоп навларини яратиш, оналик уруғ ва қўчатзорларни ташкил этишга алоҳида эътибор қаратилади.

9. Қишлоқ хўжалиги вазирлиги Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгалари кенгаши билан биргаликда:

икки ҳафта муддатда Қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат таъминоти илмий-ишлаб чиқариш маркази билан биргаликда худудларнинг тупроқ-иқлим шароити ўзига хослигидан

келиб чиқиб, август пиези, саримсоқпиез ва тўқсонбости усулида сабзавот экинлари навларини жойлаштириш ва етиштириш агротехникаси бўйича тавсиявий қўлланма ишлаб чиқиб, жойларга етказсин;

бир ой муддатда Богдорчилик ва иссиқхона хўжалигини ривожлантириш жамғармаси ҳамда Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгаларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси тўғрисидаги низомиларга тегишли ўзгартриш ва қўшимчалар киритилишини таъминласин;

Сув хўжалиги вазирлиги билан биргаликда август пиези, саримсоқпиез ва тўқсонбости усулида сабзавот экинларини сув билан таъминлаш, сув тежовчи технологияларни кенг жорий этиш чораларини кўрсин;

Сабзавот, полиз экинлари ва картошқачилик илмий-тадқиқот институти томонидан Уюшма билан биргаликда август пиези, саримсоқпиез ва тўқсонбости усулида сабзавот экинларининг худудлар тупроқ-иқлим шароитларига мос, шўрга ва сувсизликка чидамли навларини яратиш бўйича илмий-тадқиқот лойиҳалари амалга оширилишини таъминласин;

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари билан биргаликда Уюшмага маҳсулотни сақлаш, экспорт қилишда кўмаклашсин.

10. Уюшмага Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгалари кенгаши, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги билан биргаликда Уюшманинг қисқа муддатларда белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилиши, унинг ташкили тузилмаси, низоми ва худудий жамиятларнинг намунавий тузилмасини тасдиқлаш тавсия этилсин.

Уюшма Тошкент вилояти, Тошкент тумани, Келес шахарчасидаги Сабзавот, полиз экинлари ва картошқачилик илмий-тадқиқот институти биносига текин фойдаланиш ҳуқуқи асосида жойлаштирилсин.

11. Ўзбекистон миллий телерадиокорпорациясига Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгалари кенгаши, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Ўсимликлар карантини давлат инспекцияси билан биргаликда саримсоқпиез ва сабзавот экинларининг экспортбоп навларини етиштириш, уларни экспорт қилиш, хорижий давлатлар фитосанитария талабларини тушутиришга оид махсус курсатувлар ташкил этиш ва мунтазам намойиш этиб бориш тавсия этилсин.

12. Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томоққа ер эгалари кенгаши Қишлоқ хўжалиги вазирлиги билан биргаликда икки ой муддатда қонун ҳужжатларига ўшб қарордан келиб чиқадиган ўзгартриш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

13. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Ш.М.Ғаниев зиммасига юклансин.

Муносабат

ГЛОБАЛ ТАШАББУСЛАРНИНГ
ИЖРОСИГА КИРИШИЛДИБаҳор ХИДИРОВА,
"Янги Ўзбекистон" мухбири

Президентимизнинг БМТ Бош Ассамблеяси 75-сессиясида сўзлаган нутқида илгари сурилган ташаббусларнинг ўз вақтида амалга оширилишини таъминлаш мақсадида ишлаб чиқилган "йўл харитаси"нинг 1 ва 5-бандлари ижросини таъминлаш бўйича идоралараро ишчи гуруҳ йиғилиши бўлиб ўтди.

Унда ишчи гуруҳ аъзолари, тегишли вазирлик ва идоралар мутасаддилари, БМТ ихтисослашган тузилмаларининг Ўзбекистондаги ваколатхоналари вакиллари ҳамда журналистлар иштирок этди.

Олий Мажлис Сенати раисининг биринчи ўринбосари, идоралараро ишчи гуруҳ раҳбари С.Сафоев ва бошқалар таъкидлаганидек, давлатимиз раҳбарининг БМТ Бош Ассамблеяси 75-сессиясида сўзлаган нутқида илгари сурилган таклиф ва ташаббуслар мамлакатимизнинг халқаро майдондаги нуфузини янада ошириш, кўп томонлама ҳамкорликни ривожлантиришда муҳим тарихий қадам бўлди. Айни кунларда ўшб маърузада илгари сурилган ташаббуслар қўллаб-қувватлашга жамоат арбоблари, экспертлар томонидан қизгин муҳокама этилмоқда. Бу, аввало, илгари сурилган ташаббусларнинг ҳар бири низоҳатда чўқур таҳлилларга асослангани ва дунё жамоатчилигини ўйлантирган муаммолар ҳусусида аниқ ечимларни қамраб олганидан далолатдир.

Йиғилишда нутқда баён этилган барча ташаббуслар ва илгари сурилган ғоялар ўз вақтида, тўлиқ ижро этилишини таъминлаш мақсадида тасдиқланган йўл харитасида белгиланган вазифаларга алоҳида тўхталиб ўтилди. Бу йўналишда илгари сурилган ташаббуслардан бири пандемиялар даврида давлатларнинг ихтиёрий мажбуриятлари тўғрисидаги халқаро кодексни қабул қилиш ғоясидир.

— Ҳаёмон давом этаётган глобал пандемия шароитида қўллаб-қувватлашга асосланган муаммоларга дуч келдик, — деди бандлик ва меҳнат муносабатлари вазири Нозим Ҳусанов. — Бундай ҳолатларнинг олдини олиш учун ҳар бир давлат ўз

фуқаролари ва ҳамкор давлатлар олдида минимал ихтиёрий мажбуриятларни қабул қилиш керак. Шу нуқтаи назардан, давлатимиз раҳбарининг бу ғояси ўз вақтида ва узоқни қўллаб-қувватлашга асосланган эзгу ташаббусдир. Ўшбу хайрли ишни тўла рўёбга чиқариш ҳар биримизнинг зиммамизга улкан масъулият юклайди. Айни пайтда ўшбу халқаро кодекс лойиҳасини ишлаб чиқишда муҳим йўналишлар белгилаб олинди.

Энг аввало, хавфсиз меҳнат шароитини яратиш, ишсизлиكنинг олдини олиш, аҳоли бандлигини таъминлаш, меҳнат мигрантларининг ҳуқуқ ва манфаатини муҳофазалаш, озиқ-овқат хавфсизлигини ва ишлаб чиқаришда узлуксизлиكنи таъминлаш, инсон ҳуқуқларини ҳимоялаш масалаларига устувор аҳамият қаратилади. Ҳозирги кунда ҳужжат лойиҳасини тайёрлаш мақсадида ишчи гуруҳ шакллантирилди. Унга тегишли давлат ташкилотлари, нодавлат идоралар, илмий тадқиқот муассасалари олимлари ва малакали мутахассислар, халқаро экспертлар жалб этилган. Шу билан бирга, бу йўналишда халқаро тажриба ўрганиляпти.

Президентимиз ташаббусларидан яна бири БМТ Бош Ассамблеясининг барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш ва инсон ҳуқуқларини таъминлашда парламентнинг ролини ошириш бўйича бир қатор муҳим йўналишларни қамраб олади. Жумладан, унда парламент роли ва ваколатларини ошириш, бюджет ижроси устидан парламент назоратини кучайтириш, мониторинг ва назорат қилиш йўналиши, фуқаролар ва жамоатчилиكنи жалб қилиш каби муҳим масалалар бор.

Бу чора-тадбирлар жамиятда ислохотларни янада жадаллаштиришда парламент ролини кучайтириш ҳамда маҳаллий ҳокимият органларининг фаоллигини таъминлашнинг самарали механизmlарини амалиётга жорий этишга замин яратди.

Йиғилишда идоралараро ишчи гуруҳлар иш режаси лойиҳаси қўриб чиқилди ва муҳокамалардан сўнг тасдиқланди. Кодекс ва резолюция, уларнинг мазмун-моҳиятини очиб бериувчи концепция лойиҳаларини ишлаб чиқиш бўйича таклиф ва тавсиялар берилди. Шунингдек, йўл харитасининг 1 ва 5-банди бўйича амалга оширилиши лозим бўлган вазифалар белгилаб олинди.

2030 йилга қадар камбағалликни қисқартириш стратегия лойиҳаси ишлаб чиқилмоқда.

Давлатимиз БРМга эришиш бўйича биринчи Ихтиёрий миллий шарҳни кенг жамоатчилик муҳокамасидан ўтказиб, БМТнинг Иқтисодий ва Ижтимоий кенгашига тақдим этди.

БРМга эришишни таъминлашда парламент институтидан фойдаланиш асосий инструментлардан бири ҳисобланади. Зеро, парламент халқнинг манфаатини, уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлайдиган олий органдир.

Ҳозирги кунда ишлаб чиқилган Барқарор ривожланиш мақсадларига эришиш ва инсон ҳуқуқларини таъминлашда парламентнинг ролини ошириш бўйича махсус резолюция концепциясининг асосий мақсади мамлакатни демократик модернизациялашда парламент ва маҳаллий ҳокимият вакиллик органларининг ролини оширишдир. — деди иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирининг биринчи ўринбосари Акмалхон Ортиқов. — Мазкур концепция лойиҳаси бир қатор муҳим йўналишларни қамраб олади. Жумладан, унда парламент роли ва ваколатларини ошириш, бюджет ижроси устидан парламент назоратини кучайтириш, мониторинг ва назорат қилиш йўналиши, фуқаролар ва жамоатчилиكنи жалб қилиш каби муҳим масалалар бор.

Бу чора-тадбирлар жамиятда ислохотларни янада жадаллаштиришда парламент ролини кучайтириш ҳамда маҳаллий ҳокимият органларининг фаоллигини таъминлашнинг самарали механизmlарини амалиётга жорий этишга замин яратди.

Йиғилишда идоралараро ишчи гуруҳлар иш режаси лойиҳаси қўриб чиқилди ва муҳокамалардан сўнг тасдиқланди. Кодекс ва резолюция, уларнинг мазмун-моҳиятини очиб бериувчи концепция лойиҳаларини ишлаб чиқиш бўйича таклиф ва тавсиялар берилди. Шунингдек, йўл харитасининг 1 ва 5-банди бўйича амалга оширилиши лозим бўлган вазифалар белгилаб олинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Аҳолини тадбиркорликка жалб қилиш тизимини такомиллаштириш ва тадбиркорликни ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори қабул қилинди.

Қарорга мувофиқ, 2020 йил 15 ноябрдан ёшлар ва хотин-қизларни касб-хунар ва тадбиркорлик кўникмаларига ўқитишни давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг қуйидаги тартиблари жорий этилади:

ушбу курсларни муваффақиятли тамомлаб, сертификат олган шахсларга ўз бизнесини ташкил этиш учун микрокредит ажратилади.

"Микрокредитбанк" АТБ томонидан нодавлат таълим ташкилотлари махсус сертификатини олган:

тадбиркорлик ташаббусига эга жисмоний шахслар, шу жумладан, ёшлар ва хотин-қизларга ўз бизнесини ташкил этиш учун 33 миллион сўмгача микрокредитлар таъминотисиз ажратилади;

Бунда микрокредитлар 3 йил муддатгача 6 ойгача имтиёзли давр билан Марказий банкнинг асосий ставкасида ажратилади.

Қарорга кўра, Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси томонидан ёшлар ва хотин-қизларни касб-хунар ҳамда тадбиркорлик кўникмаларига ўқитиш орқали тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйиш мақсадларига 100 миллион АҚШ доллари эквивалентида маблағ ажратилади.

2022 йил 1 январдан Тадбиркорликка ўқитишнинг ягона тизими ишга туширилади.

микрофирма ва кичик корхона таъсис этган шахсларга учинчи шахс кафилиги, сўғурта полислари, кредит ҳисобига сотиб олинаётган мол-мулклар гарови, Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармасининг кафилиги асосида 225 миллион сўмгача микрокредитлар ажратилади.

Тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги аҳолини тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш, хусусан, уларни ўқитиш, микрокредит ажратиш бўйича ишларни мувофиқлаштириш борасида ваколатли давлат органи этиб белгиланди.

Муносабат

ЎЗБЕКИСТОН — БМТ: ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ЙЎЛИДАГИ МУСТАҲКАМ ҲАМКОРЛИК

Актам ҲАЙТОВ, Олий Мажлис Қонунчилиқ палатаси Спикери ўринбосари, ЎзЛиДеП фракцияси раҳбари

Бугун Ўзбекистон ўз мустақил тараққиётининг сифат жиҳатдан янги босқичига қадам қўйди. Бу йўлда у жаҳоннинг кўплаб мамлакатлари ва йирик халқаро ташкилотлари билан турли соҳаларда ҳамкорлик қилиб келмоқда. Айниқса, давлатимизнинг ҳозирги мураккаб шароитда давримизнинг энг обрўли халқаро тузилмаси — БМТ билан тинчлик ва барқарор тараққиётни таъминлаш йўлидаги ҳамкорлик алоқалари янада мустаҳкамланиб, кундан-кунга фаоллашиб бормоқда.

Президентимизнинг БМТ Бош Ассамблеясининг 2017 йил сентябрь ойида Нью-Йорк шаҳрида ўтган 72-сессиясидаги иштироки ва ушбу ташкилот олий минбаридан туриб илгари сурган қатор муҳим ташаббуслари мамлакатимиз билан БМТ ўртасидаги ҳамкорликнинг янги босқичини бошлаб берган эди.

Жорий йилда давлатимиз раҳбари Олий Мажлисга Мурожаатномасида БМТ, Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти, Ислон ҳамкорлик ташкилоти, Туркий кенгаш ва бошқа нуфузли халқаро ташкилотлар доирасида кўп томонлама ҳамкорлиқни жадаллаштиришни давом эттириш зарурлигини таъкидлаб, Ўзбекистоннинг 2021-2023 йиллар мобайнида БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига аъзо бўлиши масаласини изчил илгари сургани ҳам бекиб қолди, албатта. Инчунин, бугун БМТ халқлар ва миллатлар ўртасида тинчлик ва ҳамкорлик муносабатларини кенгайтириш ва мустаҳкамлашда замонавий халқаро муносабатларнинг бутун тизимидаги марказий институционал бўғини ҳисобланадиган универсал ташкилотга айланди. Ўзбекистон эса ана шу йирик ташкилот билан халқаро муносабатларни янада ривожлантириш йўлидан бормоқда.

Кейинги йилларда мамлакатимизда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг қонунчилик ва ташкилий-ҳуқуқий базасини мустаҳкамлаш ҳамда ушбу масалалар юзасидан халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлиқни фаоллаштиришга доир тизимли ишлар олиб борилмоқда. Айниқса, сўнгги тўрт йилда қийноқларга йўл қўймаслик бўйича жиддий ва орта қайтмайдиган ислохотлар амалга оширилди.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон Республикаси инсон ҳуқуқлари бўйича 80 дан ортиқ халқаро ҳужжат, жумладан, БМТнинг 6 та асосий шартномаси ва 4 та факультатив протоколига қўшилган бўлиб, уларнинг амалга оширилиши юзасидан БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгаши ва шартномавий кўмиталарига мунтазам равишда миллий ҳисоботларини тақдим этиб келмоқда. Шу жиҳатдан, жорий йилнинг 13 октябрь куни мамлакатимизнинг илк бор БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига уч йиллик муддатга аъзо сифатида сайланиши чиндан-да тарихий воқеа бўлди.

Бугун БМТ фаолиятининг учта устувор йўналиши мавжуд бўлиб, биринчиси, тинчлик ва хавфсизлиқни таъминлаш, иккинчиси, барқарор тараққиётни таъминлаш, учинчиси эса инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишни кўзда тутиди. 2020 йилда таъсис этилган Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгаш ташкилот Бош Ассамблеясининг мазкур йўналишдаги асосий органи ҳисобланади. БМТнинг инсон ҳуқуқлари бўйича сиёсати ҳам айна шу кенгашда ишлаб чиқилди.

Айни вақтда Ўзбекистоннинг тинчликпарвар сиёсати, минтақада хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ҳамда ҳар бир шахснинг кадр-қимматиини эъзозлашга қаратилган саяё-ҳаракатлари БМТ фаолиятига ҳамоханг, деб баралла айта оламиз. Мамлакатимизнинг кенгашга сайланиши замирида ҳам Президентимизнинг инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг қонунчилик ва ташкилий-ҳуқуқий базасини мустаҳкамлашга қаратилган оқилона сиёсати ётади. Зеро, охириги уч йилда юртимизда “Инсон манфаатлари ҳамма нарсадан устун” тамойили асосида халқимиз ҳаётини тубдан яхшилаш бўйича кенг кўламли ислохотлар олиб борилаётганига барчамиз бевосита гувоҳ бўляпмиз.

Бу йўналишда парламент фаолиятида ҳам бир қатор устувор вазифалар белгиланган. Хусусан, Олий Мажлис Қонунчилиқ палатаси депутатлари ҳудудларда бўлиб, ҳақиқий аҳволни ўрганишда, аҳолининг ҳақли талаб-ис-тақридан келиб чиққан ҳолда, долзарб ижтимоий-иқтисодий масалаларнинг тўғри ечимини таъминлашда. Мазкур жараёнларда бир қатор ташкилотларнинг ҳаракати, изланишлари натижасида юртимизда инсон ҳуқуқлари муҳофазаси йўлида мустаҳкам қонунчилик тизими барпо этилди.

Яна бир муҳим жиҳат. Юртимизда инсонни улуғлаш, унинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ифода этиш ҳамда ҳар томонлама камол топтириш Бош қонунимизнинг асосий ғоясига айлантирилган. Зеро, инсон ҳуқуқлари, кадр-қимматиини эъзозлаган, ҳурмат қилган барча давлатлар бугун тараққиёт сари одимламоқда. Инсон кадр топса, ҳурмат қилинса ва эркинликка эга бўлса, унда яратувчанлик, изланиш, ўз устида ишлаш ва ҳаётдан розилик кайфияти пайдо бўлади. Бундай ёндашувдан эса ҳам инсон, ҳам давлат манфаатдор бўлиши керак.

Бир сўз билан айтганда, бугун Ўзбекистоннинг демократик ўзгаришларга содиқлигини намоян қилиш, юртимизда кечаётган улкан ислохотлар ва янгиланишлар даврида, аввало, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш энг устувор вазифалардан бири саналади. Бу борада БМТ ҳамда бошқа халқаро тузилмалар билан фаол ҳамкорлик олиб бориш эса, албатта, Ўзбекистоннинг миллий манфаатларига хизмат қилади.

Янги Ўзбекистон — дунё нигоҳида

БМТ ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИШОНЧЛИ ҲАМКОРИ БЎЛГАН ВА КЕЛАЖАҚДА ҲАМ ШУНДАЙ БЎЛИБ ҚОЛАДИ

Бошланиши 1-бетда

2017 йилда бошланган кенг кўламли ўзгаришлар нафақат Ўзбекистон, балки Марказий Осиё минтақаси ва бутун дунёда муносиб баҳоланди. Мамлакатнинг ИХКга сайлангани эса ушбу улкан ишлар ва ютуқларнинг БМТ платформасида тан олинishi бўлди.

2018 йил халқаро ҳамжамият Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясининг

70 йиллигини нишонлади. Ўзбекистонда юбилей сана муносабати билан ушбу ҳужжатнинг жамият ривожига қўшган ҳиссасини муносиб таъкидлаш мақсадида ҳаракатлар ва чора-тадбирлар миллий дастури қабул қилинди.

2018 йил ноябрь ойида Самарқандда бўлиб ўтган Инсон ҳуқуқлари бўйича Осиё форумининг биринчи анжуманида қатнашиш шарафига муяссар бўлдим. Эсингизда бўлса, биз форум доирасида Президент Шавкат Мирзиёев саяё-ҳаракатлари

натижасида Марказий Осиёда ҳукм сура бошлаган минтақавий ҳамкорлиқнинг мутлақо янги босқичини белгилайдиган Самарқанд руҳи ҳақида гапиргандик. Ўзбекистон раҳбари мамлакат ва минтақада тарихий ўзгаришларга асос солди. Форум натижалари бўйича Самарқанд декларацияси қабул қилинди. Шунингдек, бундай учрашувларни ҳар икки йилда бир марта, агар зарурат бўлса, ундан ҳам тезроқ муддатларда ўтказиш тўғрисида мажбуриятлар қабул қилинди.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ БМТ ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ БЎЙИЧА КЕНГАШИГА САЙЛАНИШИ — МУНОСИБ ҒАЛАБА

БМТ Бош ассамблеясининг 75-сессияси доирасида ўтказилган сайловда Ўзбекистоннинг БМТ Инсон ҳуқуқлари кенгаши (ИХК)га сайлангани муносабати билан халқаро сиёсий доиралар вакиллари, экспертлар, дипломатлар ўз фикр-мулоҳазаларини билдирмоқда.

Гюнтер ОВЕРФЕЛЬД, Германиянинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва мухтор элчиси:

— Ўзбекистон Республикаси БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига янги аъзо бўлиб сайланганидан хурсандман. Мамлакатнинг мазкур нуфузли халқаро тузилма таркибига сайланиши Президент Шавкат Мирзиёев амалга ошираётган ислохотларда инсон ҳуқуқлари муҳим ўрин эгаллаганини билдиради. Ушбу интилиш Ўзбекистоннинг 2017 йилдан буён халқаро миқёсда тутган фаол роли ҳамда унинг БМТ ва ЕХҲТ билан яқин ҳамкорлигида ўз ифодасини топмоқда.

Мен мултилатерал тартиб-қоидаларга асосланган ушбу фаол ҳаракатни қўллаб-қувватлайман. Бу бугунги кунда барча давлатлар дуч келаётган глобал муаммолардан қатъий назар, ривожланиш ва ўзаро тинч ҳамкорлик учун пойдевор яратди.

Биз Ўзбекистон билан БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашининг янги аъзоси сифатида ҳамкорлик қилишдан мамнунмиз.

Дархан САТИБАЛДИ, Қозоғистоннинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва мухтор элчиси:

— Мен 2021-2023 йилларда БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига Ўзбекистон Республикасининг сайлангани ҳақидаги хушхабарни самимий қувонч билан қабул қилдим. Ўзбекистоннинг ушбу нуфузли халқаро тузилмага сайланиши мамлакатнинг изчил, барқарор ва конструктив сиёсатига нисбатан халқаро майдонда кўрсатилган муносиб ҳурмати яна бир бор тасдиқлади. Ушбу воқеа мамлакатнинг, авваломбор, Президент Шавкат Мирзиёевнинг ташқи сиёсатдаги хизматларининг табиий ва мантикий натижасидир.

Биз мамлакатда инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш бўйича амалга оширилаётган

улкан ишларнинг гувоҳи бўлмоқдамиз. Дунё ҳамжамияти Ўзбекистонга овоз бериб, давлат раҳбарининг ташаббусларини қўллаб-қувватлади ва юқори баҳолади. Шуниси қувонарлики, Президент Шавкат Мирзиёев бир неча ҳафта олдин БМТ Бош Ассамблеясининг 75-сессиясида сўзлаган нутқида Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари соҳасидаги вазиятни ўзгартирган кенг кўламли ислохотлар амалга оширилаётгани, орта қайтмас демократик ўзгаришларнинг натижаларига эътибор қаратди. Шу нуктага назардан, ҳар бир инсоннинг асосий ҳуқуқ ва эркинликлари, соғлиғи ва фаровонлигини таъминлайдиган адолатли глобал тизимни биргаликда шакллантиришдек ўта муҳим ва зарур мақсад белгиланган.

Ўзбекистонга халқаро миқёсда катта ишонч билдирилди. Биз мамлакат ушбу масъулиятли вазифани муносиб бажаришига, инсон ҳуқуқлари бўйича нуфузли халқаро ташкилот фаолиятига салмоқли ҳисса қўшишига ишонамиз.

Гусейн ГУЛИЕВ, Озарбайжоннинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва мухтор элчиси:

— Мен биродар Ўзбекистонни БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашидек нуфузли ташкилотга аъзо этиб сайлангани билан қуттайман. Маълумки, Ўзбекистон кенг кўламли ислохотларни давом эттириш ва дунё бўйлаб инсон ҳуқуқлари таъминланишига ҳисса қўшишга содиқдир. Президент Шавкат Мирзиёев томонидан 2020 йилда тасдиқланган Инсон ҳуқуқлари бўйича Миллий стратегия фикримизга далил бўла олади.

Ўзбекистоннинг Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига сайлангани инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасида амалга оширилган кенг кўламли ислохотларнинг халқаро ҳамжамият томонидан қўллаб-қувватланаётганининг ёрқин тасдиғи ва эътирофидир. Шунингдек, мамлакат БМТ Низоми, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясининг мақсад ва тамойиллари, бу борадаги халқаро мажбуриятларига қатъий содиқ эканини намоян этмоқда.

Фурсатдан фойдаланиб, мен Ўзбекистон халқини ушбу муҳим воқеа билан яна бир бор табриқлайман ва мамлакатингизга тинчлик ва фаровонлик тилайман.

Леонид МАРИНИЧ, Беларуснинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва мухтор элчиси:

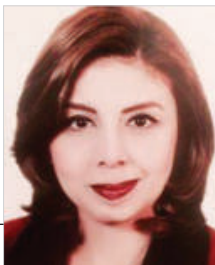
— Беларусь Республикаси 2020 йил 13 октябрь куни Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясида БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига 2021-2023 йиллар учун сайланган 15 аъзо давлатни қўлайди. Фурсатдан фойдаланиб, Ўзбекистонни Осиё-Тинч океани минтақасидан ушбу кенгашга сайлангани ва овоз бериш жараёнида хорижий давлатлар томонидан қизгин қўллаб-қувватлангани билан самимий табриқлайман.

Ўзбекистоннинг ИХКга сайланиши нафақат ўзбек дипломатиясининг муҳим ютуғи, балки айни пайтда Ўзбек жамияти томонидан амалга оширилаётган сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий ислохотларнинг халқаро миқёсдаги энг юқори даражадаги эътирофидир.

БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгаши инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг асосий халқаро органи ҳисобланади. Ўзбекистоннинг мазкур тузилмадаги фаол иштироки инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва уларга риоя қилиш соҳасидаги устувор йўналишларни самарали амалга оширишга, шунингдек, ИХК фаолияти холислигини янада юксалтиришга хизмат қилади.

Беларусь ва Ўзбекистон турли соҳалардаги ўзаро ҳамкорлиқни фаол ва самарали ривожлантириб, халқаро майдондаги ташқи сиёсий позицияларини мувофиқлаштириб келмоқда. Шу муносабат билан Беларусь ва Ўзбекистон ўртасидаги яқин ҳамкорлик БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгаши доирасида янада фаоллашади.

Амира ФАҲМИ, Мисрнинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва мухтор элчиси:

— Ўзбекистоннинг 2021-2023 йилларда БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига

Тариқ ал-ВАСИМий, Миср ташқи ишлар вазирининг ўринбосари:

— Мен Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевни мамлакатни ўз тарихида биринчи мартаба БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига сайлангани билан табриқлайман. Ўзбекистон ушбу муҳим ва нуфузли халқаро ташкилот фаолиятида муносиб иштирок этади. Шуниси эътиборга лойиқки, Ўзбекистон Хитой, Покистон, Саудия Арабистони ва Непал сингари кучли рақибларга қарши тенг курашда ғалаба қозонди.

Миср биринчилардан бўлиб Ўзбекистоннинг 2021-2023 йилларда БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича Кенгашига сайланишини қўллаб-қувватлади. Мамлакат раҳбарияти Миср Араб Республикаси Президенти Абдулфаттоҳ ас-Сисининг 2018 йил 4-5 сентябрь кунлари Ўзбекистон Республикасига давлат ташрифи давомида икки давлат етакчилари томонидан эришилган келишувларга мувофиқ БМТ ва Ислон ҳамкорлик ташкилоти доирасида Ўзбекистонни ўзаро қўллаб-қувватлашни давом эттиради.

Альберто ТУРКСТРА, Европа-Осиё тадқиқотлари институти дастур директори:

— Ўзбекистоннинг ўз тарихида биринчи марта БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига сайлангани мамлакат раҳбарияти томонидан сўнгги йилларда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасида қонунчилик ва институционал базани мустаҳкамлаш, шу жумладан, ёшлар ва хотин-қизлар ҳуқуқларига алоҳида эътибор қаратган ҳолда олиб борилаётган ишларнинг эътирофи, деб баҳолаш мумкин. Хусусан, жорий йил Президент Шавкат Мирзиёев томонидан тасдиқланган Инсон ҳуқуқлари бўйича Миллий стратегия ва уни амалга ошириш бўйича “Йўл харитаси” мамлакатнинг ўз фуқаролари ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва рағбатлантириш борасидаги саяё-ҳаракатларини такомиллаштиришга қаратилган.

миллий қонунчиликка татбиқ этишда эришилаётган натижалар алоҳида эътирофга лойиқ. Бу ютуқлар жамиятни ҳар томонлама ривожлантириш учун асос бўлмоқда.

Миср Ўзбекистоннинг 2021-2023 йилларда БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига сайланишини қўллаб-қувватлагани дўст давлатнинг суд-ҳуқуқ тизимига бўлган ишонч далилидир.

Ўзбекистонни муносиб ғалаба билан табриқлайман!

Шунингдек, Ўзбекистоннинг сайланиши пахта далаларида болалар меҳнати ва мажбурий меҳнатга барҳам бериш бўйича ташланган амалий қадамлар тан олинганининг белгисидир.

Бундан ташқари, Ўзбекистон сўнгги йилларда, жумладан, 2018 йил Самарқандда инсон ҳуқуқлари бўйича Осиё форуми ва жорий йил август ойида бутун дунёдан 1000 дан зиёд олим ва эксперт иштирокида бўлиб ўтган ёшлар ҳуқуқларига бағишланган Самарқанд онлайн форуми каби инсон ҳуқуқларига бағишланган кенг миқёсли форумларни ташкил этиб, катта тажриба тўплади.

Ўзбекистоннинг ИХКга сайланиши унинг инсон ҳуқуқлари соҳасидаги барқарор саяё-ҳаракатлари эътирофи, уларнинг мамлакатда ва халқаро миқёсда тан олинishiдир. Ушбу тажриба келажақда Ўзбекистонга ички ва ташқи сиёсатнинг барча жабҳаларида инсон ҳуқуқларига риоя қилишга ёрдам беради. Ўзбекистонга катта умидлар боғланган ва мамлакат бу борада барча имкониятларни ишга солишига ишонамиз.

Қарор ва ижро

Қайси бир маҳалла, ҳовли ёки хонадонга кирманг, саранжом-саришта, тоза ва озода бўлса, дил яйрайди. Бу ерда ўзини ҳурмат қиладиган, дидли-фаросатли одамлар яшар экан, деган фикрга борасан. Юртимиз меҳмонлари ҳам кўчаларимиз, уй-жойимиз, шаҳримиз киёфасига қараб, биз ҳақимизда дастлабки таассуротга эга бўлади.

ОЗОДАЛИК ВА ОБОДЛИКНИНГ МУКОФОТИ

сиҳат-саломатлик ва узоқ умр кўришдир

Сафар ОСТОНОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатаси Экология ва
атроф-муҳитни муҳофаза
қилиш масалалари
қўмитаси аъзоси

Бу гаплар озодалик ва ободликнинг руҳий, маънавий ва маданий жиҳатлари. Масаланинг энг асосий томони эса инсон саломатлиги муҳофазаси билан боғлиқ. Дунё аҳолиси сони ошиб бориши, қурилиш ишлари кўлами кенгайиши, саноат корхоналари ривожланиши турли чиқиндилар кўпайишига сабаб бўлмоқда. Агар бугун зарур чоралар қўрилмаса, эртага улар инсон саломатлиги ва атроф-муҳитга катта зиён етказувчи хавф-хатарга айланиши мумкин.

Жорий йил 29 сентябрь куни Президентимизнинг “Маиший ва қурилиш чикиндилари билан боғлиқ ишларни бошқариш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорни имзолагани ҳам бу масала қанчалик муҳимлигини кўрсатиб турибди.

Қарорнинг мақсади, мазмун-мohияти маиший ва қурилиш чикиндиларини тўплаш, олиб чиқиш, қайта ишлаш ёки утилизация қилиш масалаларига масъул вазирликлар, ташкилотлар зиммасидаги вазифаларни аниқ белгилаш, улар ўртасидаги муносабатларни тартибга солишга қаратилган. Қарорда иқтисодийёт соҳалари, аҳоли пунктларида ҳосил бўладиган маиший ва қурилиш чикиндилари билан боғлиқ ишларни бошқариш тизимини янада такомиллаштириш, чиқиндиларни қайта ишлашга юқори технологияларни қўллашнинг жорий этиш, қўлай инвестиция муҳитини яратиш, ушбу соҳага тадбиркорларни кенг жалб қилиш, давлат-хусусий шериклик лойиҳаларини амалга ошириш чора-тадбирлари кўрсатиб берилган.

Хўжкат билан Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, Давлат-хусусий шерикликини ривожлантириш ва Давлат активларини бошқариш агентлигининг ҳудудларда маиший чикиндилар билан боғлиқ ишларни амалга оширишда давлат-хусусий шериклигининг янги моделини босқичма-босқич жорий этиш тўғрисидаги тақлифи маъқулланмоқда, бу шериклик тартиб-қоидалари белгилаб берилмоқда.

Бундай қарорга келинишининг сабаби шундаки, давлат идоралари, жумладан, ҳокимликлар зиммасида бўлиб келган бу ишлар талаб даражасида урдаданмади, чикиндилар билан боғлиқ муаммолар ўткир туш ола бошлади. Айниқса, коронавирус пандемияси шароитида олинган сабоқлар чикиндилар билан боғлиқ ишларни такомиллаштириш зарурлигини кўрсатмоқда. Бу қарор, аввало,

атроф-муҳит, биз нафас олаётган ҳаво тозаллигини таъминлаш, аҳоли саломатлигини ҳимоя қилишга қаратилгани билан қимматлидир.

Кўплаб касалликлар айнан ер, сув ва ҳавонинг ифлосланиши, санитария-гигиена қоидаларига риоя қилинмаслиги оқибатида келиб чиқади. Маҳалла ҳудудида тўпланиб, туриб қолган чикинди, дарaxтлар тагига, йўлақлар четига, ёмғир суви учун мўлжалланган ариқлар ичига ташлаб кетилган турли чикиндилар ёки уларни ёқиб ҳолатлари аҳоли саломатлиги учун зиён етказишини инкор этиб бўлмайди.

Тўғри, кейинги йилларда бу борада муайян ишлар амалга оширилди. “Чикиндилар тўғрисида”ги қонун қабул қилинди. Чикиндилар билан боғлиқ ишларни бажарувчи юридик ва жисмоний шахсларнинг ваколатлари, ҳуқуқ ва бурчлари белгилаб берилди. Чикиндиларни тўплайдиган махсус жойлар ташкил этилди, темир қутилар қўйилди, уларни ташиб, олиб кетадиган транспорт воситалари сони кўпайди. Уларни тўплайдиган махсус майдонлар ажратилиб, зарарсизлантириш, қайта ишлаш бўйича бирмунча тажриба тўпланди.

Бироқ мамлакатимиздаги бугунги тезкор ислохотлар қамрови ва янги Ўзбекистонни барпо этиш, Учинчи Ренессанс пойдеворини яратишдек улуг мақсадлар талабидан келиб чиқиб ҳулоса қиладиган бўлсак, атроф-муҳит тозаллигини таъминлаш борасидаги ҳозирги ишлардан кўнгли тўлмайди, албатта. Дунёнинг ривожланган давлатлари тажрибасига қараб, ҳулоса қиладиган бўлсак ҳам бажаришимиз зарур бўлган ишлар оз эмаслигини англаймиз.

Қарорда аҳолини маиший чикиндиларни тўплаш ва олиб чиқиш кетиш бўйича хизматлар билан қамраб олиш даражасини жорий йил якунига қадар 90 фоизга, 2021 йилда 100 фоизга етказиш белгиланди. Қаттиқ маиший чикиндиларни қайта ишлаш ҳажмининг жорий йил охиригача 21,8 фоизга, 2021 йил якунида 36, 5 фоизга етказиш вазифаси қўйилди.

Бу ишлар ўз-ўзидан амалга ошмайди, албатта. Янги инновацион тақлиф ва ташаббуслар, таҳлил ва ҳулосалар, катта маблағ керак бўлади, хусусий сектор улушини ошириш талаб этилади. Қарорда хусусий сектор улушини 2022 йил якунига қадар 50 фоизга етказиш белгиланган. Бу мақсадга эришиш учун хусусий шерикка қатор имтиёзлар берилмоқда.

Кўпчиликка маълумки, бинолар ва иншоотлар, жумладан, йўллар ва иншоотлар коммуникацияларини қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш ёки бузиш ишларида ҳосил бўладиган қурилиш чикиндилари (тунука, темир қувур, арматура, гишт ва ҳоказо) бўйича қатъий назоратнинг йўқлиги учун улар талон-тарож қилинарди ёки қурилиш майдонларида узоқ вақт қолиб кетарди. Энди қарорда бундай чикиндиларни биринчи навбатда такрорий фойдаланиш, қайта ишлашга ёки утилизация қилишга йўналтириш талаби қўйилмоқда. Шу ўринда айтиш кераки, бузиладиган, реконструкция қилинадиган ҳар бир бинодан чиқадаган қурилиш чикиндилари ҳисоб-китоби қатъий юритилишини йўлга қўйиш шарт.

Қарорда аҳоли манфаатига, атроф-муҳит тозаллигига хизмат қилувчи яна кўплаб вазифалар белгилаб берилган. Масалан, хонадонлар сони 300 тадан ортиқ

бўлган кўп қаватли уй-жойлар маиший чикиндиларни тўплаш шол-хобчалари билан таъминланмаган бўлса, фойдаланишга қабул қилинмайди. Қурилиш ишлари олиб борилаётган жойда ҳосил бўладиган чикиндиларни сараланган ҳолда тўплаш ва вақтинча сақлаш мутасадди юридик ва жисмоний шахслар зиммасига юклатилмоқда. Улар бу чикиндиларни қайта ишлайдиган юридик шахсларга топширади ёки бу ишларни ўз кучи билан амалга оширади.

Маиший чикиндиларни тўплаш ва олиб чиқиш кетиш бўйича хизмат кўрсатиш учун мажбурий тўлов тарифлари (ўзаро келишилган нархларда амалга ошириладиган алоҳида хизматлар учун тўловлар бундан мустасно) тўғрисида одамлар турли фикрларни билдириб келди. Бу масалада ҳам энди ошқоралик ва адолат таъминланади. Бундан кейин нархларни тартибга солиш органлари ҳулосалари олинган, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорги Кенгаши, халқ депутатлари вилоятлар ва Тошкент шаҳри кенгашлари қарорлари билан маъқулланган, тасдиқланади. Демак, бу масала халқ вакиллари — депутатлар томонидан кўриб чиқилади ва ҳал этилади.

Яна икки муҳим янгиллик шуки, 2020-2021 йилларда маҳаллий бюджетлар маблағлари ҳисобидан қурилиш ва маиший чикиндилар полигонларини қуриш ҳамда жиҳозлаш бўйича манзилли дастурлар тасдиқланди. 2021 йил 1 январдан бошлаб эса аҳоли томонидан Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг интернет тармоғидаги махсус ахборот тизимига экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиатдан фойдаланиш соҳасидаги ҳуқуқбузарликлар ҳақида юборилган фотосуратлар ва видеоёзувлар Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексда белгиланган тартибда қўриб чиқилади. Ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар юборган фуқаролар ҳуқуқбузарлардан ундирилган жарима миқдорининг ўн беш фоизи миқдориди пул мукофоти билан рағбатлантирилади. Фотосуратлар ва видеоёзувларни тақдим этган шахслар тўғрисидаги маълумотлар сир тутилади.

Бу чора-тадбирлар, биринчидан, экология ва атроф-муҳитни ҳимоя қилиш, табиатни асрашда жамоатчиликнинг фаол иштирокини таъминлайди. Иккинчидан, улар рағбатлантирилиб, меҳнатлари ҳақини муайян миқдорда қопланмоқда.

Қарорда янги таҳрирдаги “Чикиндилар тўғрисида”ги қонун лойиҳасини тайёрлаш вазифаси қўйилгани бу масала қанчалик долзарблигининг яққол исботидир. Бугунги ҳаётимиз ва турмуш тарзимиздаги ўзгаришлар талабига, тўпланиб қолган муаммолар ечимига эски қонуннинг кучи етмай қолгани табиий. Унга кўплаб ўзгариш ва қўшимчалар киритишни давр тақозо этмоқда. Ушбу қарорда белгилаб берилган вазифалар ижросини таъминлашнинг ҳуқуқий асослари янги таҳрирдаги қонун лойиҳасида қамраб олиниши зарур, албатта.

Маиший ва қурилиш чикиндилари билан боғлиқ ишларни бошқариш тизимини янада такомиллаштириш атроф-муҳит ҳимоясини таъминлаш, экологик маданиятни юксалтириш, аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш, юртимиз янада кўркам ва обод бўлишига хизмат қилади.

Тараққиёт мезонлари

МАҲАЛЛИЙЛАШТИРИШ ДАСТУРИ — РИВОЖЛАНИШ КАФОЛАТИ

Худойберди КАРИМОВ,
“Янги Ўзбекистон” муҳбири

Бутун мамлакатимизда рўй бераётган янгиланишлар каби Жиззах вилоятида ҳам кейинги уч-тўрт йилда саноатни янада ривожлантириш, ишлаб чиқаришда қўшимча қиймат занжирини яратиш, ички тармоқ ва тармоқлараро кооперацияни кенгайтириш, маҳсулотлар рақобатбардошлигини ошириш масаласига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Бу борадаги вазифаларни амалга оширишда Президентимизнинг 2019 йил 24 августдаги “Давлат ва ҳўжалик бошқаруви ҳамда маҳаллий ижроия ҳокимияти органларининг ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш ва саноат тармоқларида кооперация алоқаларини жадаллаштиришнинг янги тизимини жорий этиш бўйича масъулиятни янада ошириш тўғрисида”ги ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 10 мартдаги “2020-2021 йилларда ички ва ташқи бозорларда харидоригр маҳсулотларни ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дастури тўғрисида”ги қарорлари ҳуқуқий ҳамда амалий асос бўлиб хизмат қилляпти.

Хўш, вилоятда маҳаллийлаштириш дастури бўйича қандай ишлар амалга оширилди? Бу ишлар нималарда, қандай кўринишда ўз аксини топади? Эътиборингизни факт ва рақамларга қаратамиз. Жорий йилнинг ўзида маҳаллийлаштириш дастурига киритилган корхоналар сони 4,5 ярим баробар, лойиҳалар эса 2,2 баробар кўпайди. Ана шундай ўсиш маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмига ҳам ўз таъсирини ўтказди. Кейинги уч йил ичида бу борадаги ўсиш 19,5 мартадан ошгани фикримизни тасдиқлайди.

— 2020 йилда маҳаллийлаштириш дастурига кирган 33 та корхонада 50 турдаги салкам 319 миллиард сўмлик, 2021 йилда эса бундай жамоалар сони 37 тага етиши орқали 54 турдаги 690 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш кўзда тутилган, — дейди Жиззах вилояти ҳокимининг ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш ва саноатда кооперация алоқаларини кенгайтириш масалалари бўйича ёрдамчиси Сарвар Абдуллаев. — Шунингдек, мазкур корхоналарда 100 миллион АҚШ доллари қийматидаги импорт ўрнини босувчи маҳсулотларни ишлаб чиқариш, 3 минг нафардан ортиқ янги иш ўрни яратиш

режалаштирилди. Бу борада белгиланган вазифаларни бажаришнинг ўзи бўлмайди, албатта. Шунинг учун вилоят маҳаллийлаштириш дастурига қўшимча равишда ички ва ташқи бозорда рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқаришга мўлжалланган яна 13 та истиқболли лойиҳани ажратиб олди. Улар орқали маҳаллийлаштирилган маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмининг жорий йилда салкам 48 фоиз, 2021 йилда эса яна 22 фоиз оширишга аҳд қилинди.

Таъкидлаш кераки, белгиланган ушбу режалар режалигича қилиб кетмади. 2020 йилнинг ортда қолган даврида 42 та маҳаллийлаштириш лойиҳаси асосида 235,6 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилиб, белгиланган прогноз кўрсаткичлар 2,1 баробар ортиги билан бажаририлди. Бу эса 23,1 миллион долларлик маҳсулотнинг хориждан импорт

қилинишига ҳожат қолмади, деганидир. Бундан ташқари, ана шундай маҳсулотларнинг 5,4 миллион долларлик қисми экспорт қилинди. Янги иш ўринлари яратиш борасида белгиланган вазифалар ҳам қарийб бажарилди.

Маҳаллийлаштириш дастурининг импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ишлаб чиқариш қисмига киритилган режалар ҳам анча ортиғи билан адо этилди. Тўқ-

тикув иплари, қадоқлаш буюмлари, “Mega invest industrial” корхонасида базальт то-лалари арматура, тўр ва ровинг, “Softel” корхонасида пигментлар ва бўёқлар ишлаб чиқариш учун жиҳозлар ва бошқа маҳсулотлар тайёрлашга эришилди.

— Корхонамиз автомобиллар учун антифриз, ҳаво филтёрлари ишлаб чиқариш, ишлатилган техник ҳамда мотор мойларини қайта ишлатиш учун тозалаш, шунинг-

Жиззах вилояти маҳаллийлаштириш дастурининг кенгайиши, янги лойиҳалар билан бойишига сабаб бўлмоқда. Кейинги уч-тўрт ой ичида импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича 36 та қўшимча лойиҳа шакллантирилгани бунни тасдиқлайди.

қиз ой давомида истеъмол бозорига 350 миллиард сўмликка яқин шундай маҳсулот етказиб берилди ёки ўтган йилнинг мос даврига нисбатан бир ярим баробар ўсишга эришилди.

Соҳадаги ишларнинг тўғри ва оқилона ташкил этилиши, мавжуд ишлаб чиқариш корхоналарини ҳар томонлама кўплаб-қувватлаш, ички имкониятлардан тўлиқ фойдаланиш, дастур доирасидаги лойи-

дек, юқори қучлинишга мўлжалланган симлар тайёрлашга ихтисослашган, — дейди Пахтакор шаҳрида фаолият юритаётган “World trading company” МЧЎ раҳбари Шайхиддин Ибрагимов. — Ўзбекистон дунёнинг автомобиллар ишлаб чиқувчи давлатлари қаторида бўлгани боис, бу, бир томондан, ишлаб чиқараётган маҳсулотимиз харидоригрлигини таъминласа, иккинчи тарафдан, бизни фақат сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга ундайди.

Дарҳақиқат, Жиззах вилоятидаги маҳаллийлаштириш дастурига киритилган корхоналар томонидан ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар ҳажми ва тури кўн сайин кенгайиб бормоқда. Улар шу йилнинг ўзида кўш сув иситкичлари, тиббий шприцлар, антифриз, ҳаво филтёрлари, ойнапахта (стекловата), маиший техника буюмлари, полипропилен қувурлар, жинси мато, скотч ва бошқа турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ўзлаштиргани диққатга созавор.

— Вилоятимиздаги маҳаллийлаштириш дастурига кирган корхоналарнинг ишлаб чиқариш қуввати, замонавий техника ва технологиялар, малакали мутахассислар, ишчи кучи билан таъминланиш қамрови бундан-да юқори натижаларга эришиш имконини қўллади. Давлат беради, — дейди Сарвар Абдуллаев. — Шунинг учун йил якунигача 50 турда яқин бўлган қарийб 600 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш, 60 миллион доллардан ортиқ валютани тежаб қолишга қурбимиз етади.

Соҳа масъуллари ва мутасаддилари, тадбиркорлик субъектлари, ташаббускорлар томонидан импорт ҳажми ва таркибини пухта таҳлил қилиш, мавжуд хомаш ресурслари захирасини ўрганиш, яратилаётган имоният ва қўлайликлардан унумли фойдаланиш Жиззах вилояти маҳаллийлаштириш дастурининг кенгайиши, янги лойиҳалар билан бойишига сабаб бўлмоқда. Кейинги уч-тўрт ой ичида импорт ўрнини босувчи маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича 36 та қўшимча лойиҳа шакллантирилгани бунни тасдиқлайди.

Бундан бир неча кун аввал ана шундай лойиҳалардан бирига тамал тоши қўйилди — “Жиззах” эркин иқтисодий зонаси ҳудудида “Оптик толали алоқа кабелиларини ишлаб чиқаришни ташкиллаштириш” лойиҳаси доирасида “Global Optical Communication Uzbekistan” қўшма корхонаси учун ишлаб чиқариш мажмуасини барпо этиш ишлари бошланди. Қуввати йилга 50 минг километрга етадиган оптик толали алоқа кабелилари тайёрлайдиган корхона учун 11 миллион АҚШ доллари миқдорида инвестиция киритилиши режалаштирилган. 2021 йилнинг охиригача тўлиқ қувват билан фаолият бошлаши кутилаётган жамоада 300 тагача янги иш ўрни яратилади.

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, ишлаб чиқаришни локализациялаш ишларининг тизимли йўлга қўйилгани, кооператив алоқаларнинг кенгайиб бораётгани Жиззах вилоятида маҳаллийлаштириш дастурининг муваффақият билан бажарилишига ишонч уйғотади.

“Roison Home White Goods”

корхонасида **89,3** миллиард сўмлик маиший техника буюмлари, “Betlis”

корхонасида **22,5** миллиард сўмлик экспортбон трикотаж маҳсулотлари, “Master building products” корхонасида

23,8 миллиард сўмлик полипропилен қувурлар, венти́ллар, фитинг ва аксессуарлар ишлаб чиқарилди

21 октябрь — Ўзбек тили байрами куни

ТИЛ ВА ЖАМИЯТНИНГ ЎЗАРО МУНОСАБАТИ

миллий бирликни таъминлаш, оммавий саводхонликни ошириш ва илм-фанни ривожлантиришга хизмат қилади

Ёрқинжон ОДИЛОВ,
ЎЗР ФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори
институт бўлим мудир,
филология фанлари доктори

Тилни тўқис тадқиқ этиш учун тилшунослик доирасидаги янги йўналишларни кўришни камлиги бутун шу фан мутахассисларининг ҳеч бирига сир эмас. Шу боис, замонавий лингвистик тадқиқотларда бошқа фанлар ютуқларидан ҳам кенг фойдаланилмоқда.

Ана шундай уринишларнинг самараси ўлароқ, лингвистик тилшунослик, когнитив тилшунослик, этнолингвистика, психоллингвистика, этнопсихоллингвистика, прагматлингвистика каби соҳалар ривож топмоқда ва бу соҳалар тилга, анъанавий структурализмдан фарқи равишда доимий ҳаракатдаги, ўсиш-ўзгаришдаги ҳодиса сифатида ёндашаётгани билан муҳим аҳамият касб этмоқда. Социоллингвистика ҳам жамиятшунослик ва тилшунослик кесилиш нуктада пайдо бўлган соҳа сифатида тилнинг асосларини жамиятдан, жамиятнинг асосларини тилдан қидиради, ижтимоий-сиёсий омилларнинг тилга таъсири ва яна бошқа масалаларни текширади.

Тадқиқотларда социоллингвистиканинг расман АҚШда шаклланиши кўп айтилса ҳам унинг марказий масаласи бўлган тил ва жамиятнинг ўзаро таъсири, тилнинг жамиятда тутган ўрни, миллий тиллар ва давлат тили, тил сиёсатида доир қарашлар ҳинд, япон, инглиз, немис ва чех тилшунос-ликларида социоллингвистика номи остида бўлмаса-да, ўрганилган эди. Америка тилшуноси У.Лавов фаол социоллингвистик тадқиқотлар кўп тили Ҳиндистонда ҳиндийни ягона давлат тилига айлантириш ғояси билан боғлиқ вақтлардаёқ бошланганини қайд этади.

Ўзбек тилшунослигида тилнинг ижтимоий табиати, жамиятнинг тилга таъсири масаласига ўтган асрнинг 80-йилларида “Тилшуносликка кириш” қўлланмасида алоҳида тўхталган бўлса ҳам тил ва жамият муноса-лари анча аввалроқ тилга олина бошланган. Фитрат, Элбек, Боту сингари жадидларнинг асарларида озми-кўпми шунга оид қайдлар бор. М.Мирзожоев ва Н.Маҳмудовнинг “Тил ва маданият” рисоласида ҳам тилнинг ижтимоийлиги, давлат тили ва тил сиёсати ҳақида сўз кетган ўринлар мавжуд. Мутахассислар С.Мўминовнинг “Ўзбек мулоқот нутқининг ижтимоий-лисоний хусусиятлари” номли докторлик диссертациясини социоллингвистик аспектдаги илк иш сифатида қайд этади. Кейинги йилларда бу борадаги тадқиқотлар кўлами анча кенгайди.

Бутун дунёда кечаётган глобаллашув жараёнлари социоллингвистик тадқиқотларнинг нақадар зарурлигини миллий тиллар ва инглиз тили эканлигини мисолида аён этиб қўйди. Миллий тиллар лўғат таркибига катта миқдордаги инглизча сўзларнинг қилиш бориши тил сиёсатида ўзгаришлар қилиш зарурлигини ҳам кўрсатмоқда. Ўзбекистон Президентининг 2019 йил 21 октябрдаги “Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги мақоми ва нуфузини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”-ги фармони ўзбек тилининг давлат тили сифатида қаддини рўй-рост тиклашини, ижтимоий мақомининг янада барқарорлашуви тазминлади. Ана шу фармоннинг амалий ифодаси сифатида Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан Ўзбек тили, адабиёти ва фольклорини институтида социоллингвистика бўлимининг ташкил этилиши эса давлат тили ва жамият муносабатларини ўрганишга йўналтирилган тадқиқотлар кенгайиши ва қучайишини таъминлади. Бу бўлим ўз фаолиятида ўзбек тилининг ривожланиши билан боғлиқ фундаментал, амалий ва инновацион тадқиқотларни амалга ошириш ва кенгайтириш, ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеини тубдан ошириш борасидаги илмий изланишларни қучайтириш, ўзбек тилининг ёзма матни меъёри ва қоидаларини ишлаб чиқиш, ўзбек тилининг изоҳли лўғатлари, давлат тилида иш

юритиш бўйича қўлланма ва адабиётлар тайёрлаш, давлат тилини ривожлантиришга оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини ишлаб чиқишда фаол иштирок этишга алоҳида эътибор беради.

Лингвистик адабиётларда тил ва жамият муносабати, тилнинг социал фарқланиши, жамиятдаги лисоний вазият, тил ижтимоийлиги, тил ва ижтимоий муносабатлар, ижтимоий омилларнинг тилга таъсири, иккитиллик ва кўптиллик, тил сиёсати, миллат ва миллий тил муаммолари социоллингвистиканинг муҳим вазифалари саналади. Шу жиҳатдан тилнинг социал фарқланиши турли маслал, турлича касб-кор, турфа ақлий-руҳий имкониятдаги жамият аъзоларидан ташкил топганидан келиб чиқади ва бунга мос равишда ҳар қайси ижтимоий гуруҳнинг фаол ҳамда нофаол лўғат таркиби бўлади. Жамият аъзоларининг ҳудудий мансублиги ҳам, табиийлиги, ҳар хил. Бинобарин, социал ва ҳудудий диалектлар ижтимоий гуруҳларнинг маслал, касб-кор, ақлий-руҳий имконият ва ҳудудий келиб чиқишига кўра, тилдан фойдаланиш тарзларидир.

Шу маънода ҳозирги замон социоллингвистикасидан социал ва ҳудудий диалектларни шунчаки қайд қилиш, лингвистик табиатини тушунтиришига эмас, балки улардан унумли фойдаланиш йўллари кўрсатиш ҳам талаб этилади. Зеро, адабий тилни бойитиш, ўзлашма терминларга миллий мўқобилларни топишда социал ва ҳудудий диалектлар муҳим лексик-семантик манба бўлиши аниқ. Биргина суд-ҳуқуқ тизими лексикасида *афё, вәж, гаров, гумондор, гумонланувчи, ишжорчи, иш, тадбир, ўзлаштириш* сўзларининг ихтисослашган, махсуслашган янги маъноларидан адабий тилни бойитиш ва расмий услуб имкониятини кенгайтиришда фойдаланса бўлади.

Кишилар ўртасидаги алоқани таъминлаш тил ижтимоийлигининг биринчи ва зарурий шарт бўлиб, тилшуносликнинг барча даврларида тилнинг бу мақоми эътироф этилган. Аммо тилнинг ижтимоий табиати, “социал хошланганлиги унинг қабилла, халқ, миллат тарихини, умуман, инсоният ўтмишини ўзида сақлашда ҳам кўринади”. Жамият аъзоларининг тилга муносабати, тилдан қандай фойдаланиши, жамиятдаги ўзгаришларнинг тилга таъсири ҳам тил ижтимоийлигидан бегона эмас. Ўзбек тили тарихий тараққиётида ўзи мансуб жамиятнинг фаол таъсирида бўлган, ўзбек турмушидаги ўзгаришлар, менталитетига таъсирлар тилда ўз изини қолдирган. Масалан, араб халифалиги ва ислом таъсирида арабча бирликлар ўзлашган, ўзлаштирилган. Ёки муфол ҳукмронлиги мўғулча тил унсурлари кириб келишига замин бўлган. Жадидчилик ҳаракатининг ёйлиши билан арабий ўзлашмаларни туркчалаштириш ҳам қилирилган. Айниқса, собиқ иттифоқ даврида минг-минглаб сўзлар рус тилидан ёки унинг воситачилигида бошқа тиллардан ўзлаштирилган, чет сўзларни олишининг муйайян моделлари қабул қилинган. Буни биргина -ия, -ция қўшимчаси билан тугайдиган сўзлар мисолида кўриш мумкин. Истиклолга эришганимиздан сўнг ўзбек тили ривожининг янги имконлари очилди, қўллаб эскирган сўзларнинг қайта фаоллашуви таъминланди. Глобаллашув даври эса қўллаб тиллар қатори ўзбек тилини ҳам халқаро тилларнинг фаол таъсирига учратмоқда. Диққат қилинса, зикр этилган таъсирлар ва тилдаги ўзгаришларни соф лисоний эмас, тилдан ташқари, масалан, ижтимоий-сиёсий, иқтисодий-маданий жараёнлар ҳаракатлантирмоқда. Ўзбек социоллингвистикаси ана шундай таъсирлашувларни ҳолис баҳолашни, миллий тил ва давлат тили манфаати нуктаи назаридан иш қўриши лозим бўлади.

Жамият тараққиётининг барча даврларида тилга камдир-кўлдир таъсирлар бўлиб туради. Баъзан узоқ вақт тилнинг бирор сатҳи жамият, инсон омили билан боғлиқ таъсирларга, ўзгаришларга учрамайди ёки тилга таъсир умумийлиги миқёс касб этмайди. Бироқ ёзув ва имло борасидаги ўзгаришлар ёки янгиланишлар умумийлиги миқёсда, жамиятнинг онгли аралашуви остида ҳал қилинади. Ҳатто ҳукумат бундай лисоний жараёнларга фаол таъсир ўтказди (ўзбек- араб, ўзбек-лотин, ўзбек-кирилл ва яна ўзбек- лотин алифбаларининг жорий

этилишида шунки қузиатиш мумкин), миллий манфаатлар юзасидан лисоний жараёнларни назоратга олиш, тартибга солишда иштирок этади. Зарур меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни қабул қилади, тил масалалари билан шугулланувчи ваколатли тузилмаларни ташкил этади. Масалан, “Давлат тили ҳақида”ги қонуннинг қабул қилиниши, Президентимизнинг “Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармонининг эълон қилиниши, Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Давлат тилини ривожлантириш департаментининг ташкил этилиши, Атамалар комиссиясининг иш бошлаши шундан далолатдир.

Терминологияни тартибга солишда вертикал таъсир чораларининг ўрни ҳам муҳим. Шу маънода ўтган асрнинг 90-йилларида фаолият кўрсатган Атамақўмининг терминологияни тартибга солишдаги хизмати катта бўлган. Ҳозир тилда барқарорлашган *ҳоким, ҳокимият, девон, вазир, қўмита, туман, вилоят, муаллиф, тахририят, муҳаррир, мавзу, режа* сўзлари ўша даврда қайта фаоллаштирилган сўзлардир. Ўз навбатида, бундай фаоллашув шу сўзларнинг аввалги мўқобиллари — *райком, аппарат, министр, комитет, район, область, автор, редакция, редактор, тема, план* сўзларининг эскиришига, нофаол қатламга ўтишига олиб келган.

Глобаллашув даври ўзбек тили терминологиясини тартибга солишда ҳам вертикал таъсир чораларига эҳтиёж бор, чунки ўзбек тили терминологиясида мўқобили бўлгани ҳолда ўринсиз ўзлашган, соҳавий лексикага қабул қилинган чет сўзлар йиғилиб қолган. Масалан, яқин йилларда *компетенция* сўзи пайдо бўлди. Инглиз тилида “competence”, рус тилида “компетенция” шаклидаги бу сўз асли “маҳорат”, “қўбилият”, умуман эса “лаёқат” маъносини билдиради. Ўзбек тилида бу олинмаги *лаёқат* сўзи тўла алмашти-ра олади. *Компетенция* сўзи олинаётганда ўзбек тилининг ички имконияти эътиборга олинмаган. Натижада нотўғри ўзлашма асо-сида *компетентлик, компетенциявий* сингари терминлар ҳам ясалган. Агар чет сўзга бу қадар ўчлик бўлмаганда, “компетенция” *лаёқат, “компетентность” лаёқатлилик* деб қалъаланган ва *компетенциявий* тар-зидаги ғалати ясалма “бино бўлмас” эди.

Мўқобили бўла туриб, олинган сўзлардан яна бири *креативдир*. Инглиз тилида “creative”, рус тилида “креативный” шак-лидаги бу сўз ҳар икки тилда “ижодий” маъносини аниқлатади. Бу олинма ўзбекча матнларда “креатив фикрлаш”, “креатив ёндашиш” сингари бирикувларда қўллан-моқда. Энди ушбу олинма ўрнига *ижодий* сўзини қўйсак, *ижодий фикрлаш, ижодий ёндашиш* тарзидаги маъни тўқ бирикма ҳосил бўлади, чунки *креативнинг* мақбул мўқоби-ли *ижодийдир*. Давлат тилини ривожланти-риш департаменти ҳузурида Атамалар ко-миссиясининг ташкил этилиши айна эҳтиёж натижаси бўлиб, терминологияни ўзбек ти-лининг ички имкониятидан фойдаланиб миллийлаштириш, тартибга солиш унинг асосий вазифаларидандир.

Собиқ иттифоқ ҳаётининг ҳамма давр-ларида чет тилларга (масалан, немис, инглиз тилларига) муносабат бугунгидек бўлмаган, давлат ўз фуқароларининг чет тилларни лозим даражада эгаллашини хоҳ-ламаган. Бундай тил сиёсатидан қўзланган мақсад эса дунёга “ёпилиш”, ташқи дунёга қўшилишни чеклаш, чегаралаш бўлган. Ўт-ган асрнинг биринчи ярми собиқ иттифоқ тил сиёсати ҳақида тилшунос А.Оғуров келтирган факт буни тасдиқлайди: “Сталин-ча онг ...чет тилларни билишга жуда шуб-ҳали нарса сифатида қараган. Масалан, Бухарининг судлов жараёнида Вишнскиий исмли киши унинг тўртта хорижий тилини билишини “фаш” қилар экан, бу устунлик Бухаринга совет ҳукумати тўрт тилда туҳмат қилиш имконини беришини айтиди”. Чет тилларни давлатга, мафкурага хавф сифатида тушунилган бундай муносабат шўро тузумининг кейинги даврларида юм-шаган бўлса-да, амалда чет тилларни ўр-ганишга кенг йўл очилмади, мактабларда чекланган дарс соатлари ажратилди.

Собиқ иттифоқ инқирозга учрагач, мус-тақил республикаларда чет тилларни ўрганишга кенг йўл очилди, тил сиёсати

мўътадиллашди, чунки миллий республи-каларнинг ўзи дунёга очилишни, қўшилиш-ни истарди. Ўзбекистонда ҳам чет тиллар-ни, айниқса, жаҳон тилларини ўқитишга катта эътибор қаратилди. 1992 йилда собиқ Рус тили ва адабиёти институти ва Тошкент чет тиллари педагогика институтларининг Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари универ-ситетига айлантирилиши зарур амалий ишлардан бири бўлди. Шундан кейин чет тилларни ўқитиш самарадорлигини оши-ришга қаратилган давлат даражасидаги ҳужжатлар қабул қилинди. Энди чет тил-ларни билиш зарарли эмас, фойдали одат деб қараладиган бўлди.

Чет тилларни ўрганиш — яхши ва жуда зарурий юмуш. Чет тиллардан бирини эгал-лаган мутахассисга бугун талаб ҳам, эҳтиёж ҳам катта. Аммо “хорижий тилларни она ти-лини эсдан чиқариш ҳисобига ўрганиш но-дурост. Чунки она тилини унутиш ҳисобига ўранилган хорижий тил она тилининг ўрни-ни босиб олиши мўқаррарки, бунда миллий тафаккур ва миллий идрок бутунлай бошқа, бегона тафаккур ва бегона идрокка айлана-ди”. Афсуски, бугун ижтимоий тармоқлар ти-лида инглизлашув, инглизча унсурлар (бош-қасини қўя туройлик) кўпайиб бормоқда. Масалан, *вөй* ундов сўзи ўрнида *вау; маъ-кул, бўппи, яхши* сўзлари ўрнида *ок; та-шаббус, чақирик, даъват* деган сўзлар бўла туриб чепленж оммалашмоқда; *лайк (бос), нейминг, хештег, тег, блогпост, пост, колумниста* ўхшаш варваризмлар бисёр. Бундай ўзлашмаларни тезда аниқлаб, тилда “қотиб” қолмасдан тегишли мўқобилларни алмаштириш керак. Чунончи, *лайк (бос)* сў-зини *маъқулла, нейминг* сўзини ном билан бемалол алмаштирса бўлади. Битта *чепленж* сўзига тилимизда учта мўқобил бор: *та-шаббус, чақирик, даъват* ва упарнинг ҳар биридан ўрни билан фойдаланса бўлади. Шунингдек, тилини яхши билмаслик оқиба-тида келиб чиққан “компьютерларга хизмат кўрсатиш”, “машинларга хизмат кўрсатиш” каби нотўғри таржималар учриб бормоқда. Асли бунда *компьютерларни тузатиш, машиналарни таъмирлаш* дейилса, ифо-да ўзбекчалашди ва тўғривор чиқади. Тил ва жамият муносабатидаги бундай муам-моларнинг келиб чиқиши эса глобаллашув таъсири, китоб ўқимаслик, тил сезгимизнинг ғариблашаётгани билан боғлиқдир.

Жамият аъзоларининг тилга муноса-батига икки жиҳатини — умуман, тилга му-носабат ҳамда она тилга муносабатини фарқлаб олиш лозим. Биринчи ҳолатда — тилнинг халқни бирлаштиришда вазифани бажаришини аниглаб муносабат кўрсатили-ши, “Давлат тили ҳақида”ги қонун талаблар-ига риюа этилиши, иш юритишда адабий тил меъёриларига амал қилиниши зарур. Иккинчи ҳолатда — она тили ўта миллий, этномаданий ҳодиса деб тушунилиши, она тили тақдирига миллат тақдирини деб қарали-ши, она тили борица қабул қилиниши керак.

Бугунги ўзбек жамиятида ҳар икки му-носабатга алоқадор муаммолар етарли. Бу “Давлат тили ҳақида”ги қонун талабларин-инг кўп ҳолларда бажарилмаётгани, давлат тилининг амалиётга кенг жорий этилмаётга-ни, таълимнинг турли бўғинлари ва иш юри-тишда лисоний лаёқатлилик даражасининг пастлиги, давлат тилига ҳам, она тилга ҳам бепасанд муносабатнинг учраётгани, тил маданиятининг лозим даражада шакл-ланмаётганида кўринади. Ўзбек социоллинг-вистикаси жамиятда давлат тилига муноса-батнинг аҳолини, жамият ҳаётининг қайси жаҳалларида тил билан фаол таъсирлашув кечаётганини, тил сиёсатида нималарга эътибор бериш лозимлигини аниқлаши ва давлат тилини амалиётга тўлиқ жорий этиш ҳамда терминологияни тартибга солиш бў-йича тавсияларни ишлаб чиқиши зарур.

Тил ва жамият таъсирлашуви ҳақида сўз борар экан, тилнинг жамиятга қандай таъсир этишини ҳам тушунтирмоқ лозим. Мутахассислар турри таъкидлаганидек, тилнинг жамиятга таъсири жамиятнинг тилга таъсирига нисбатан кам ўрганилган, ҳатто бундай таъсирлашувга шубҳа билан қараш ҳам бор. Бизнингча, тафаккур қуроли бўлган воситанинг жамиятга таъсир кўрсат-маслигининг ўзини шубҳали, чунки тил жа-миятини мунтазам ҳаракатлантириш тудари ва бу тарз таъсирлашувининг энг ибтидоий акси унинг ахборотни шакллантириш ва узатиш вазифасида кўринади. Жамиятнинг тилга таъсири нақд лисоний натижалар-да кўринади, шу сабабли, бу тарз таъсир-лашув шубҳа уйғотмайди, бир қарашдаёқ таъсирлашув натижаларини илгари мумкин бўлади. Тилнинг жамиятга таъсири нати-жалари тилшунос қайд қила биладиган тил материалларида ифода топмайди, балки ижтимоий ҳаётнинг ўзида бўйи кўрсатади. Аниқ лисоний материал орқали далиллай олинмагани тилнинг жамиятга таъсири ме-ханизмларининг очилмай қолишига олиб келган. Масалан, адабий тилнинг жамият-га таъсири, аввало, миллий бирликин таъ-минлашда, қолаверса, оммавий савод-хонлиқни шакллантириш ва яхшилашда, илм-фанни ривожлантириш ва маданиятни юксалтиришда, таълим-тарбияда кўрина-ди. Саноқни яна давом эттириш мумкин.

Умуман, жамиятда ахборот узатилар экан, унда тилнинг иштирок қилмаслиги, таъсири бўлмаслиги мумкин эмас.

Хуллас, тил ва жамият ўртасида доим-ий таъсирлашув кечади. Фан ва таълим, маданият ва санъат, техника ва давлатчи-лиқнинг тараққиёти тил ва жамият таъсир-лашувининг асосий омилларидир. Бундай таъсирлашув жараёнини ҳаракатлантирув-чи қучат, албатта, инсон ва у мансуб жамият. Жамият эҳтиёжлари эса тилнинг вазифа доирасида кенгайиш, услубан тўлиб-тўли-қиб боришига сабаб бўлади.

Олий таълим

Талабаликка илк қадам

Рушана АЛИАКБАРОВА,
Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети матбуот котиби

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги қарорига мувофиқ, биринчи босқичга қабул қилинган талабалар ўқишнинг илк ҳафтасини анъанавий шаклда бошлади. COVID-19 пандемияси туйфайли ундан сўнг яна онлайн платформага ўтилади.

Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университетида анъанавий ўқув машғулотлари 12 октябрдан 17 октябргача давом этади. Талабалар дастлаб олий таълим масканида яратилган шарт-шароитлар билан яқиндан танишдилар. Танишиш учун ҳар битта йўналишга муайян кун белгиланган. Ўтган вақт давомида “Босма ОАВ”, “Спорт журналистикаси”, “Ҳарбий журналистика”, “Телерадиожурналистика”, “Ахборот хизмати ва жамоатчилик билан алоқалар”, “Халқаро журналистика”, “Медиадизайн”, “Медиамаркетинг ва реклама”, “Интернет журналистика” ва “Сиёсатшунослик” йўналишларида таҳсил оладиган талабалар ана шундай имкониятга эга бўлди. Сиртки таълимга қабул қилинган талаба-лар ҳам ўқув машғулотларини ана шундай тарзда бошлади.

Талабаларга дастлаб университетнинг қачон ташкил этилгани, тузил-маси, ходимлар контингенти, ички тартиб-қоидалар ҳақида тайёрланган маълумотлар тақдим этилди. Ундан сўнг онлайн платформага ўтиш ва у билан ишлаш шарт-шароитлари батафсил тушунтирилди.

— Журналистика — жасорат ва шижоат, доим ўзини устидо ишлаш ва ўқиб-ўрганиш, тинмай изланиш, янгилликка интилиш, танқидий фикрлаш, ижодкорлик ва креативлик дегани, — деди илк учрашувда университет ректори Шерозхон Қўдратхўжаев. — Буларнинг барчасини машғулотлар давомида университет профессор-ўқитувчилари ўргатиб боради, етарли билим ва маълумотлар берилсади, амалий машғулотлар ўташ имконияти яратилади.

— Ўзим хоҳлаган университетга талаба сифатида қўйган илк қада-мим бир умр ёдимдан чиқмаса керак, — дейди “Медиамаркетинг ва реклама” йўналиши 1-босқич талабаси Озода Боқиева. — Машғулотлар давомида она ватанини севиш, унга муносиб фарзанд бўлиш учун ҳар бир талабага етук билим зарурлиги ҳақидаги фикр-мулоҳазалар, бу ер-даги эътибор ва биз учун яратилган шарт-шароит, имкониятлар орзула-римга қанот бағишлади.

Талабаларга бир ҳафталик анъанавий ўқиш давомида таниқли жур-налистлар мутахассислиги бўйича амалий машғулотлар олиб боради ва маҳорат дарслари ўтилади.

Анжуман

Қишлоқ аёллари журналистлар нигоҳида

Лутфулло СУВОНОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Юртимизда мўл-кўл пахта ва ғалла, пилла, сабзавот ва боғдорчилик маҳсулотлари етиштиришга, бозору дўконларимиздаги тўқинчилик ва арзончиликни минималлашга катта ҳисса қўшаётган заҳматкаш, фидойи опа-сингилларимизга ҳар қанча таҳсин айтсак арзийди.

Тошкент давлат аграр университети анжуманлар залида Қишлоқ аёл-лари халқаро кўни ҳамда Жаҳон озиқ-овқат қунига бағишлаб ўтказилган маънавий-маърифий тадбирда қишлоқ жойларда яшайдиган барча аёл-лар меҳнати алоҳида эътироф этилди.

— Ўшбу сананинг кенг нишонлангани гендер тенглик масалаларига бо-риб тақалади, — дейди Ўзбекистон “Аграр соҳа аёллари” уюшмаси раиси Адиба Аҳмаджонова. — БМТ Глобал кун тартибининг 2030 йилгача бўлган давр учун белгиланган Барқарор ривожланиш мақсадларида бу масалага алоҳида эътибор қаратилиб, барча хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва имконият-ларини кенгайтириш қайд этилган. Айни пайтда юртимизда қишлоқ аёл-лари қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштириш, сақлаш ва қайта ишлаш йўналишларида фаол ишлаб келмоқда. Аграр соҳанинг барча тармоқ ва йўналишларида катта таърибага эга малакали мутахассислар қаторида ёш, иқтидорли аёллар ҳам меҳнат қилмоқда. Қишлоқ ҳўжалиги вазирлиги ва унинг тизим ташкилотларида эса 5,5 мингга яқин ходимнинг 702 наф-ари ёки 12,8 фоизини хотин-қизлар ташкил этади. Уларнинг 116 нафари илмий даражага эга.

Тантанали тадбирда сўзга чиққанлар аграр соҳанинг фидойилари бўл-ган хотин-қизлар, фермер, томорка ер эгалари, агротехдиоркорлар, оли-малар ва республикага малакали кадрларни етказиб бераётган профес-сор-ўқитувчиларга миннатдорлик билдирди. Бугунги пандемия шароитида ҳам аҳолининг озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш, қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари ҳажмини ўстириб бориш билан бирга, стандарт талаблар-ида етиштириш ва аҳолига узлуқсиз етказиб беришда хотин-қизларнинг ҳиссаси беқиёс экани таъкидланди.

Тадбир давомида, шунингдек, Қишлоқ аёллари халқаро кўни ва Жа-ҳон озиқ-овқат кўни муносабати билан Қишлоқ ҳўжалиги вазирлиги, Ўзбекистон “Аграр соҳа аёллари” уюшмаси томонидан БМТнинг Озиқ-ов-қат ва қишлоқ ҳўжалиги ташкилотининг (ФАО) Ўзбекистондаги ваколат-хонаси кўмагида журналистлар орасида ташкил этилган кўрик-танлов ғо-либларини тақдирлаш маросими бўлиб ўтди. Танлов натижаларига кўра, “Аграр соҳа аёллари фидокорлиги” ва “Қишлоқнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишида аёллар фаоллиги” йўналишлари бўйича 15 нафар ғо-либ ҳамда 6 нафар рағбатлантирувчи ўрин эгалари ташкилотчиларнинг диплом ҳамда қимматбаҳо совғалари билан тақдирланди.

